

ELEKTRONSKE KNJIGE IN BRALNIKI V SPLOŠNI KNJIŽNICI

Mestna knjižnica Ljubljana, Knjižnica Bežigrad (MKL, KB) je 5. 3. 2009 za knjižničarsko in drugo zainteresirano javnost organizirala okroglo mizo na temo ***Elektronske knjige in bralniki v splošni knjižnici.***

Namen okrogle mize je bil pogovor o elektronskem založništvu, ponudbi prve elektronske založbe v Sloveniji, o elektronskih publikacijah in napravah za branje elektronskih besedil ter problemu avtorskih pravic na tem področju. Prav tako so organizatorji želeli predstaviti bralnik elektronskih knjig Kolibri, V3, in njegovo morebitno uvajanje v knjižnice.

Na okrogli mizi so sodelovali:

- Helena Grandovec, urednica založbe Ruslica, v sodelovanju z Zvonetom Štorom, vodjem digitalnih programov pri Večeru;
- Inka Nose in Dragan Martinovič, predstavnika tehnološkega podjetja EPTS, d. o. o.;
- mag. Mateja Ločniškar-Fidler, vodja službe za neknjižno gradivo v MKL, KB;
- Tereza Poličnik-Čermelj, Enota za dopolnjevanje knjižničnega gradiva v NUK;
- dr. Maja Bogataj Jančič, Inštitut za intelektualno lastnino.

Helena Grandovec in Zvone Štor sta predstavila začetke in delovanje **Ruslice** (<http://www.ruslica.si/>), prve elektronske založbe v Sloveniji. Ruslica trenutno ponuja preko 110 različnih del, predvsem slovenskih avtorjev. Tematsko prevladuje leposlovje, možno pa je kupiti tudi tudi leksikone, slovarje ter učbenike. Poudarjajo, da je prednost elektronskih knjig v praktičnosti njihove uporabe: možnost povečave črk, iskanje po vsebini, podčrtovanje itd.

V pogovoru, ki je sledil njuni predstavitvi, je bila pozornost usmerjena predvsem nedorečenim pravilom in predpisom o avtorskih pravicah na področju elektronske knjige ter težavi, ki je posledica pogodb med avtorji in založniki, pri čemer slednji avtorjem posredno preprečujejo objavo elektronskih knjig (problem pogodb med avtorjem in založbo, ko avtor prepiše materialno pravico

na založbo tudi za reprodukcijo v drug medij, založba pa nato publikacije na drugem mediju ni pripravljena izdati). Med pogovorom je na vprašanja glede avtorskih pravic odgovarjala tudi **dr. Maja Bogataj-Jančič** iz Inštituta za intelektualno lastnino (gospa Bogataj-Jančič je na temo avtorskih pravic odgovarjala tudi pri ih temah na okrogli mizi).

Inka Nose in Dragan Martinovič sta predstavila podjetje EPTS, d. o. o. (<http://www.eptsolutions.com/>), ki se ukvarja predvsem s tehnologijo elektronskega papirja.

Dragan Martinovič je predstavil zahteve za razmah elektronskega založništva:

- Oblika zapisa in podajanje oz. oblikovanje vsebin. Trenutno obstajajo različni formati in standardi, v katerih se oblikujejo in podajajo različne vsebine (npr. pdf, html, txt ...), idealno pa bi bilo ustvariti univerzalen format, vendar je to trenutno iluzorno pričakovati.
- Zaščita intelektualne lastnine. Poznamo programsko, strojno in kombinirano zaščito (programska + strojna). Kombinirana zaščita je trenutno najboljša rešitev. Ponudniki programske opreme in nanjo vezanih proizvodov se zavedajo, da je stoddostno zaščito nemogoče doseči, zato se veliko sredstev namenja neprestanemu razvoju zaščitne opreme.
- Distribucija digitalnih vsebin. Internet je trenutno idealna pot za distribuiranje digitalnih vsebin.
- Naprave za pregled digitalnih vsebin. Rešitev bi lahko bila tehnologija elektronskega papirja (deluje po principu gibanja obarvanih molekul elektrofonetičnega materiala v električnem polju v dielektrični tekočini).

Podjetje sodeluje tudi pri razvoju in trženju bralnika elektronskih knjig. Predstavljen je bil bralnik **Kolibri, V3**, katerega glavne prednosti so majhna teža, velika avtonomija baterije, dejstvo, da elektronski papir ne utruja oči in ne seva, da ga je moč brati tudi pod direktno sončno svetlobo, možnost povečevanja besedila itd. Komercialno pa še ne omogoča predvajanja avdio in video vsebin,

prikazovanja barv ali pregibanja. To so lastnosti, ki so v zaključnih fazah razvoja testiranja in bodo v komercialne namene posredovane v nekaj letih.

Poudaril je, da se v svetu velikih podjetij "dogaja" elektronski papir, in da je njegov primat v prihodnosti neizbežen. Prepričan je, da je sedaj pravi trenutek za sodelovanje s tehnološkimi podjetji ter investicije v raziskave in razvoj.

Mag. Mateja Ločniškar-Fidler je predstavila podatke o elektronskih knjigah in bralnikih v nekaterih splošnih knjižnicah po svetu. Rezultati so pokazali, da imajo knjižnice po svetu različno prakso tako pri izposoji strojne opreme kot elektronskega gradiva. Večina knjižnic bralnikov še nima ali pa jih ne izposoja, nekatere pa izposojajo prenosnike. Dostop do elektronskega gradiva je večinoma odvisen od pridobljenih avtorskih pravic.

Tereza Poličnik-Čermelj je govorila o inventarizaciji e-knjig. Na začetku je predstavila nekaj podatkov o tem, čemu vse lahko služi inventarizacija gradiva, kot so monografske publikacije, letniki serijskih publikacij, samostojno uporabljivi kosi neknjižnega gradiva (torej fizični kosi gradiva).

Omenila je, da se pri inventarizaciji online publikacij srečujejo z nekaterimi težavami, a jih rešujejo in odpravljajo v sodelovanju z IZUM-om.

Branko Kurnjek